

(وَمِنْ خُطْبَةِ لَهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ:) وَقَدْ تَوَارَتْ عَلَيْهِ الْأَخْبَارُ بِاسْتِيَالِ أَصْحَابِ
 مُعَاوِيَةَ عَلَى الْبِلَادِ، وَقَدِيمٌ عَلَيْهِ عَامِلاً عَلَى الْيَمَنِ وَهُمَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ وَ
 سَعِيدُ بْنِ نَعْرَانَ لَمَّا غَلَبَ عَلَيْهِمَا بُشْرُ بْنُ أَبِي أَرْطَاءَ، فَقَامَ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَلَى الْمِنْبَرِ
 ضَجَراً بِتَشَاقُلِ أَصْحَابِهِ عَنِ الْجِهَادِ وَمُخَالَفَتِهِمْ لَهُ فِي الرَّأْيِ، فَقَالَ: مَا هِيَ إِلَّا
 الْكُوفَةُ أَقْبِضُهَا وَأَبْسُطُهَا، إِنْ لَمْ تَكُونِ إِلَّا أَنْتَ تَهُبُّ أَعْاصِيرَكَ فَقَبَّحَكَ اللَّهُ. وَ
 تَمَثَّلَ بِقَوْلِ الشَّاعِرِ: لَعْنُرُ أَيْكَ الْخَيْرِ يَا عَمْرُو إِنِّي عَلَى وَضَرِّي مِنْ ذَا الْإِنْاءِ قَلِيلٌ
 ثُمَّ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَنْبَثْتُ بُشْرًا قَدِ اطْلَعَ الْيَمَنَ وَإِنِّي وَاللَّهِ لَا أَظُنُّ أَنَّ هُؤُلَاءِ الْقَوْمُ
 سَيِّدُ الْوَوْنَ مِنْكُمْ بِاجْتِمَاعِهِمْ عَلَى بَاطِلِهِمْ وَتَفَرَّقُكُمْ عَنْ حَقَّكُمْ، وَبِمَعْصِيَتِكُمْ
 إِمَامَكُمْ فِي الْحَقِّ وَطَاعَتِهِمْ إِمامَهُمْ فِي الْبَاطِلِ، وَبِأَدَائِهِمُ الْأَمَانَةَ إِلَى صَاحِبِهِمْ وَ
 خِيَاتِكُمْ، وَبِصَالَحِهِمْ فِي بِلَادِهِمْ وَفَسَادِكُمْ. فَلَوْ اتَّسْمَنْتُ أَحَدَكُمْ عَلَى قَعْدِ
 لَخَشِيتُ أَنْ يَذْهَبَ بِعِلَاقَتِهِ. اللَّهُمَّ إِنِّي قَدْ مَلَلْتُهُمْ وَمَلَوْنِي، وَسَئَمْتُهُمْ وَسَئَمُونِي،
 فَأَبْدَلْنِي بِهِمْ خَيْرًا مِنْهُمْ وَأَبْدَلْهُمْ بِي شَرًا مِنِّي، اللَّهُمَّ مُثْ قُلُوبُهُمْ كَمَا يُمَاثِلُ الْمُلْعُ
 فِي الْمَاءِ، أَمَا وَاللَّهِ لَوَدِدْتُ أَنْ لَيْ بِكُمْ أَلْفَ فَارِسٍ مِنْ بَنِي فِرَاسٍ بْنِ غَمِّ. هُنَالِكَ
 لَوْ دَعَوْتَ أَتَاكَ مِنْهُمْ فَوَارِسٌ مِثْلُ أَرْمِيَةِ الْحَمِيمِ ثُمَّ نَزَلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِنَ الْمِنْبَرِ.
 أَقُولُ: الْأَرْمِيَةُ جَمْعُ رَمَى وَهُوَ السَّحَابُ، وَالْحَمِيمُ هُنُّا وَقْتُ الصَّيْفِ، وَإِنَّما
 خَصَّ الشَّاعِرُ سَحَابَ الصَّيْفِ بِالذِّكْرِ لِأَنَّهُ أَشَدُّ جُفُولًا وَأَسْرَعُ حُفُوفًا، لِأَنَّهُ لَا مَاءَ
 فِيهِ، وَإِنَّمَا يَكُونُ السَّحَابُ ثَقِيلًا السَّيْرَ لِامْتِلَائِهِ بِالْمَاءِ، وَذَلِكَ لَا يَكُونُ فِي الْأَكْثَرِ
 إِلَّا زَمَانَ الشَّتَّاءِ، وَإِنَّمَا أَرَادَ الشَّاعِرُ وَصْفَهُمْ بِالسُّرْعَةِ إِذَا دُعُوا وَالْإِغَاثَةِ إِذَا
 اسْتُغْاثُوا، وَالدَّلِيلُ عَلَى ذَلِكَ قَوْلُهُ: هُنَالِكَ لَوْ دَعَوْتَ أَتَاكَ مِنْهُمْ

رنجش از یاران سست

علل شکست ملتها (علل شکست کوفیان و پیروزی شامیان)
اکنون جز شهر کوفه در دست من باقی نمانده است، که آن را بگشایم یا بیندم
ای کوفه اگر فقط تو مرا باشی، آن هم برابر این همه مصیبتها و طوفانها!!
چهرهات زشت باد. آنگاه به گفته شاعر مثال آورد: به جان پدرت سوگند ای
عمرو که سهم اندکی از ظرف و پیمانه داشتم. سپس ادامه داد: به من خبر رسیده
که بسر بن ارطاه بر یمن تسلط یافت، سوگند به خدا می دانستم که مردم شام به
زودی بر شما غلبه خواهند کرد. زیرا آنها در یاری کردن باطل خود، وحدت
دارند، و شما در دفاع از حق متفرقید، شما امام خود را در حق نافرمانی کرده و
آنها امام خود را در باطل فرمانبردارند. آنها نسبت به رهبر خود امانتدار و شما
خیانتکارید، آنها در شهرهای خود به اصلاح و آبادانی مشغولند و شما به فساد و
خرابی (آنقدر فرمایه اید) اگر من کاسه چوبی آب را به یکی از شماها امانت
دهم می ترسم که بند آن را بدزدید.

نفرین به امت خیانتکار

خدایا، من این مردم را با پند و تذکرهای مداوم خسته کردم و آنها نیز مرا خسته
نمودند، آنها از من به ستوه آمده، و من از آنان به ستوه آمده، دل شکسته ام، به
جای آنان افرادی بهتر به من مرحمت فرما، و به جای من بدتر از من بر آنها
سلط کن. خدایا، دلهای آنان را، آنچنان که نمک در آب حل می شود، آب کن.
به خدا سوگند، دوست داشتم، به جای شما کوفیان، هزار سوار از بنی فرات بن

غم می داشتم که: (اگر آنان را می خواندی، سوارانی از ایشان نزد تو می آمدند
مباز و تازنده چون ابر تابستانی).

